

REPUBLIKA SLOVENIJA

KABINET PREDSEDNIKA VLADE

GOVOR

PREDSEDNIKA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE JANEZA JANŠE NA OSREDNJI DRŽAVNI SLOVESNOSTI OB PRAZNIKU ZDRUŽITVE PREKMURSKIH SLOVENCEV Z MATIČNIM NARODOM

Grad na Goričkem, 16. avgust 2008

*Spoštovani Prekmurci,
spoštovani gospod predsednik republike,
predsednik državnega zbora,
predsednik državnega sveta,
ekscelence, gospe in gospodje,
spoštovani državljani slovenske, madžarske, romske in drugih narodnosti.*

Pozdravljeni v zavetju tega mogočnega dvorca, največjega slovenskega gradu, ki ponosno kraljuje tej čarobni deželi gričev in neskončnih ravnin na skrajnem robu Slovenije. Težko bi izbrali zgodovinsko bolj primerno okolje za proslavo praznika združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom. Ta grad, ki je bil prvič omenjen že v 13. stoletju, posebej spominja na življenje in delo prijaznih, skromnih in modrih ljudi. Spomin vašega stoletnega boja za obstoj in napredek.

Mogočna arhitektura nam govori o posebnem sožitju med naravo in človekom. Sporoča nam, da je v tem današnjem brezosebem času globalizacije še vedno obstal neokrnjen del narave, kamor nas vabijo zapeljive gorice, travniki, rečni okljuki in mrtvice, stari mlini, s slamo krite domačije in bogato folklorno izročilo.

A mogočna arhitektura nas tudi opominja na slovenski dolg do Prekmurja in njegovih ljudi, ki so stoletja živeli v okviru Ogrske. Težka in pogosto tudi krvava preteklost je sicer mehke panonske duše izklesala v klene in trezne ljudi, ki so kljub izjemnim življenjskim naporom znali verjeti v svoj danes in v svoj jutri.

Prekmurje se je v preteklosti v marsičem razlikovalo od drugih slovenskih dežel. Kljub razlikam v kulturi, verski pripadnosti in stoletjem ločenega življenja pa so slovenski prebivalci Prekmurja vedno ohranjali pripadnost in zvestobo slovenskemu narodu ter vse od nastanka verjeli v idejo Združene Slovenije. S pridružitvijo matičnemu narodu so se uresničile njihove želje in hotenja, ki so jih prenašali iz roda v rod.

Da je zavest o tukajšnjih slovenskih rojaki obstajala, pričajo številni dogodki v pestri zgodovini prekmurskega naroda. Na to so na primer pokazali že dogodki, ki se jih letos spominjamo ob 500. obletnici rojstva Primoža Trubarja.

Preteklo soboto smo v Ljutomeru, ob 140. obletnici prvega slovenskega tabora - na še posebej veličastni proslavi - obujali spomine na prvi slovenski tabor, ko so se tudi prekmurski Slovenci aktivno vključili v vseslovenski kulturni in politični razvoj.

Spominjali smo se opozoril na nujnost tesnejših povezav v pomladnem letu 1848, ki sta jih še posebno glasno izrekala koroški Slovenec Matija Majar-Ziljski in ptujski kaplan Davorin Trstenjak. In poudarili, da so bili med udeleženci prvega tabora tudi Prekmurci.

Še več! V taborskih zahtevah najdemo tudi prve zamisli o izboljšanju gospodarskih razmer v smislu boljših cest, železniških povezav s sosednjimi pokrajinami in regulacije Mure – reke, ki je skozi zgodovino povezovala slovenske prebivalce Prekmurja. Ob kateri so se izgubile razlike in je postala pomembna želja po skupnem bivanju z ostalimi Slovenci.

Seveda tudi Prekmurci niso držali križem rok. Tudi sami so veliko, v nekem smislu celo preko lastnih možnosti, vlagali v kulturni razvoj in tudi tako krepili svojo nacionalno zavest. Narodno čustvovanje tukajšnjih ljudi dokumentirajo znamenite pesmarice, ki segajo v 16. stoletje, prekmurska slovenska protestantska književnost – izjemno bogata, pa tudi katoliška književnost, ki se ji je pridružila v drugi polovici 18. stoletja. Že sredi 18. stoletja je bila tu uporabljena sintagma »slovenski narod«. Leta 1897 pa je bila prvič dvignjena slovenska zastava.

Vsa ta dejstva niso pomembna samo zaradi zgodovine in hvaležnosti do naših prednikov, ampak predvsem zato, ker je bila združitev Prekmurja z ostalimi slovenskimi deželami plod vzajemnega delovanja Slovencev z obeh strani Mure.

Dovoljenje mirovne konference 12. avgusta 1919 za zasedbo Prekmurja in določila Trianonske mirovne pogodbe so velik zgodovinski poseg v tisočletno zgodovino Ogrske. So tudi potrditev znamenitih Wilsonovih načel in narodnega principa, do katerega so imeli pravico tako Madžari kot Slovenci. V tem smislu moramo ocenjevati tudi akcijo generala Rudolfa Maistra in njegovih prostovoljcev.

Slovensko ozemlje je prišlo v okvire stare Jugoslavije zelo okrnjeno. Prizadetost zaradi izgube Koroške, Primorske in celo delov Kranjske je bila tolikšna, da mnogi niso niti opazili velike in izjemne pridobitve, ki jo je predstavljalo Prekmurje. Zaradi pomanjkanja takratnih gospodarskih konceptov je bilo izgubljenih veliko priložnosti.

Leta 1924 je bila dograjena železniška proga Ormož–Murska Sobota, dve leti kasneje – elektroenergetska povezava, vendar je bilo to premalo, da bi tukajšnji ljudje lahko zaživel v skladu s svojimi pričakovanji.

Tudi agrarna reforma ni mogla zadovoljiti vseh potreb. Težko življenje, še zlasti tukaj na Goričkem, je sililo ljudi v iskanje boljše in lepše prihodnosti. Veliko izseljevanje, ki je bilo tako značilno za čas pred I. svetovno vojno, se je nadaljevalo tudi po njej v skoraj nezmanjšanem obsegu. Tudi zaradi slabih prometnih povezav in težkih gospodarskih razmer je Prekmurje postajalo zapostavljeno.

Po II. svetovni vojni je vzkliklo novo upanje. Razvojne možnosti so se odpirale v petro-kemijski industriji, tekstilni in prehrabeni industriji in tudi drugod, vendar pravega razvoja ni in ni bilo. Ob krizi v 60-ih letih prejšnjega stoletja se je tako znova začelo veliko izseljevanje v sosednjo Avstrijo, Nemčijo, skandinavske in druge evropske države, pa tudi v prekomorske, celo v Avstralijo. Ne glede na to, kako dolga in negotova je bila pot do kruha, pa sem se tudi sam lahko ob različnih priložnostih prepričal, da so prekmurski Slovenci najbolj zvesti svojemu narodu - ne glede na to kje živijo. Vaše rojake sem v zadnjih 15-ih letih srečeval praktično na vseh kontinentih, marsikje so bili in so še vedno duša in srce slovenske kulturne in narodne dejavnosti v tujini.

Številni tukajšnji izseljenci pa so začeli prihranke investirati v domače kraje. Sprva za izboljšanje bivalnih razmer, sčasoma pa tudi v kmetijstvo, obrt in v druge dejavnosti. Lagodno življenje daleč stran od

vinorodnih goric in neskončnih polj, ki jih pokrivajo rahle meglice, so bili pripravljene žrtvovati za trdo in žuljavo življenje v svojem Prekmurju in se sem tudi vračali.

V Prekmurju zgodovina tukajšnjega ozemlja ljudi ne ločuje, saj nesreča in stiska ne poznata meja. Tudi ne naroda in jezika. Tukaj v Prekmurju zgodovinske vezi niso ustvarjale samo močnega prijateljstva, ampak tudi trdne sosedske vezi. Njihovo trdnost in nesebičnost smo lahko občudovali skozi stoletja. V težkih zgodovinskih preizkušnjah, v čisto osebnih stiskah in v tistih, pri katerih moramo naravi priznati njeno premoč. Z eno izmed takih ste se srečali tudi včeraj ponoči pa tudi pred skoraj natančno pred enim mesecem tudi v teh krajih.

Na poti na to prireditev sem si na ptujskem ogledal kraje, ki jih je včerajšnje nočno neurje najbolj prizadelo. Tam sem srečal številne gasilce, tudi številne gasilce iz Prekmurja, ki so solidarnostno odpravljali posledice te ujme, tega neurja tudi daleč stran od svojih vasi, od svojih domov - v času, ko bi bilo mogoče marsikaj postoriti tudi doma ali pa, ko bi bilo to potrebno. Ta solidarnost, ki so jo izpričali prekmurski gasilci danes - pa tudi gasilci iz drugih krajev - je neka posebna značilnost te pokrajine, pa tudi celotne Slovenije. Zahvaljujoč tej solidarnosti, tej povezanosti in tudi organiziranosti slovenskega gasilstva, ki ima trdne korenine ravno tukaj v Prekmurju, so posledice teh neurij, nesreč, vsega tega, kar nas doleti, ker ima narava svoje zakonitosti, bistveno manjše, blažje ali pa hitreje odpravljene, kot pa če vsega tega ne bi imeli. Izkoriščam tudi to priložnost za iskreno zahvalo vsem, ki se brez plačila solidarnostno trudijo za to, da bi tudi posledice nočne ujme čimprej odpravili in ljudem omogočili normalno življenje.

Spoštovani Prekmurci,

Slovenija je danes kot celota na dobri poti. Imamo trdno in močno gospodarstvo. Z uspešnim predsedovanjem Evropskemu svetu in Svetu Evropske unije smo pridobili pomembne izkušnje, okrepili samozavest in povečali prepoznavnost države v svetu. Povzpeli smo se na svetovnih lestvicah konkurenčnosti in občutno znižali brezposelnost.

Slovenija je danes močna, zdrava in ambiciozna država in skupnost, ki je v manj kot dveh desetletjih, ko smo morali tako rekoč čez noč na novo postavljati temelje demokracije, tržnega in političnega sistema, postala moderna, samostojna in uveljavljena članica Evropske unije in zveze NATO, članica evro-območja in del schengenskega prostora. Povabljeni smo bili tudi v OECD – v klub najbolj razvitih držav, kar je še edina velika mednarodna organizacija, kjer Slovenija še ni članica. Kot prvi novi članici nam je bilo zaupano tudi vodenje Evropske unije.

Doma se povečuje konkurenčnost slovenskega gospodarstva, izboljšali smo poslovno okolje, okrepili varstvo konkurence, uspešno smo izvedli davčno reformo, odpravili mnogo administrativnih ovir. Prvič v zgodovini samostojne Slovenije je na primer zagotovljena brezplačna izposoja učbenikov v osnovnih šolah, posebno skrb lahko zaradi stopnje razvoja, ki smo jo dosegli, posvečamo tudi ranljivim in socialno bolj ogroženim skupinam.

Znatna finančna sredstva namenjamo za premagovanje razvojnih problemov območij, ki najbolj zaostajajo v razvoju. Regionalna in lokalna raven sta se uspešno vključili v črpanje sredstev evropskih strukturnih skladov. Napredek, ko gre za uporabo teh sredstev, je viden tudi tukaj v Prekmurju. V obdobju 2004-2008 so bila uspešno črpana evropska strukturna in kohezijska sredstva. Skupaj smo za ta del Slovenije pridobili skoraj 200 mio evrov teh sredstev. Bila so namenjena predvsem izgradnji turistične infrastrukture, ohranjanju kulturne dediščine, zaposlitvenim programom ter investicijam v tehnološko opremo in modernizacijo postopkov obdelave kmetijskih izdelkov. S temi sredstvi je bilo v Pomurju zgrajenih oziroma prenovljenih 50 km cest, 6000 prebivalcev bo priključenih na urejen kanalizacijski sistem.

Premiki so narejeni tudi na avtocestni povezavi. Od petka naprej se lahko vozimo po novem avtocestnem odseku Beltinci-Lendava, v torek bo prometu predan odsek Lendava-Pince, oktobra pa še zadnji odseki med Lenartom in Vučjo vasjo. Nove ceste ne pomenijo le umika nevarnih in hrupnih tovornjakov z lokalnih cest, ampak tudi povezavo z ostalimi deli Slovenije, pa tudi z Avstrijo, končno pa bosta med seboj dostojno povezani tudi Slovenija in Madžarska, kar je pomembno - ne samo za naše povezave in slovensko - ampak tudi za evropsko gospodarstvo. In kar je najpomembnejše, nova cesta pomeni konec dolgih nočnih mor tukajšnjih prebivalcev. Res je, kot je nekdo dejal, ta cesta je prišla z zamudo, lahko bi rekli z desetletno zamudo - pravzaprav je moral priti Prekmurec za ministra za promet, da se je to zgodilo.

Seveda pa moramo še veliko postoriti. Poskrbeti moramo za stalno odpiranje novih in kvalitetnih delovnih mest, za še večjo socialno varnost, spodbujati moramo regionalno povezovanje in poskrbeti tudi za večjo promocijo, za širšo predstavitev naravnih in kulturnih lepot Goriškega z ostalim nižinskim Prekmurjem skupaj.

Gospodarska prihodnost Slovenije, spoštovani, ni v velikih industrijskih kompleksih, ampak v srednjih in malih podjetjih, ki se znajo hitro prilagoditi. In v različnih oblikah turizma. Bolje lahko izkoristimo termalne energije. Včasih je imelo Prekmurje nafto, danes ima termalne vrelece. Prvi so bolj ali manj izčrpani, drugi še premalo izkoriščeni.

Gonilna sila prekmurskega razvoja ostaja zdraviliški turizem. Panonske terme so v lanskem letu ustvarile med vsemi slovenskimi naravnimi zdravilišči kar 28% nočitev tujih gostov in dobrih 21% vseh slovenskih nočitev.

Veseli me, da prekmurska zdravilišča danes niso več le vir zdravstvenih storitev, mineralne in termalne vode, temveč nudijo gostu celostno ponudbo, ki vključuje tudi številne športne aktivnosti, centre dobrega počutja, pestro in dobro kulinarično ponudbo ter čisto in raznoliko pokrajino.

Ravno pokrajina pa je, poleg govorice in glasbe, tisto kar dela Prekmurje posebno. Mu daje čar in lepoto in ga vsakemu, ki Prekmurje obiše, globoko zapiše v srce.

Prekmurje je zagotovo tisti del Slovenije, ki najbolj potrebuje decentralizacijo države, nove pristojnosti, sredstva in nove razvojne priložnosti. Samostojna pokrajina vse to prinaša. To je velik izziv bližnje prihodnosti in prepričan sem, da ga bomo zmogli. Ni pa to pot, ki bi bila lahka, a je edina prava - pot razvoja, napredka in blaginje za vse. Prepričan sem, da bomo na tej poti vedno znova znali skupaj poiskati prave cilje in jih skupaj tudi uresničevati. *»Nikaj ni tak žmetnega, da ga Prekmurci ne bi zmogli«.*

Iskrene čestitke ob državnem prazniku Prekmurja in Slovenije.